

Vmm:sa/100
31.03.2014

Valtiovarainministeriö
PL 28
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite Lausuntopyyntöne 17.1.2014

LAUSUNTO LUONNOKSESTA KUNTARAKENNELAIN MUUTTAMISEKSI

Valtiovarainministeriö pyytää Keski-Suomen ELY-keskukselta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi kuntarakennelain muuttamisesta. Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan valtioneuvostolle laajennettua toimivaltaa päättää kuntien yhdistymisestä viime kädessä vastoin kunnanvaltuustojen tahtoa. Menettely koskisi kaupunkiseutuja, joiden työssäkäyntialueella on vähintään 100 000 asukasta. Keski-Suomessa esitetyt muutokset koskisivat Jyväskylän kaupunkiseutua. Lausuntoa pyydetään luonnoksesta yleisesti sekä lisäksi erityisesti kaupunkiseutuperusteista, menettelystä, valtioneuvoston päätösvallan rajoista ja vaikutusarvioinneista.

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan kaupunkiseutujen väestökasvu, taajama-alueiden laajeneminen, pendelöinti sekä muuttoliike edellyttävät alueen yhdyskuntarakenteen yhtenäistä suunnittelua. Kaupunkiseutujen maankäyttöön, asumiseen ja liikenteen yhteensovittamiseen liittyviin ongelmiin sekä taloudelliseen eriytymiseen on pyritty vaikuttamaan niin kunta- ja palvelurakennemuutoksessa kuin kuntauudistuksessa sekä kuntien erilaisilla yhteistoimintaratkaisulla.

ELY-keskus yhtyy näkemykseen, jonka mukaan keskeisenä yhdyskuntarakenteen hajautumiseen vaikuttavana tekijänä voidaan kaupunkiseuduilla pitää osaoptimointia eli sitä, että kunnat tekevät maankäytössä, asumisessa ja liikenteessä ratkaisuja, jotka ovat oman kunnan kannalta ymmärrettäviä, mutta jotka heikentävät seudun kilpailukykyä ja elinvoimaa kokonaisuutena ja vaikuttavat kielteisesti myös kaupunkiseudun sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäväan rakenteeseen.

ELY-keskuksen käsityksen mukaan yleispiirteisten kaavojen ohjausvaikutus ei ole toiminut riittävän hyvin kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenteen ohjauksessa. Kuntien vapaaehtoinen yhteinen suunnittelutyökään ei ole ollut riittävä väline merkittävien maankäytön, asumisen ja liikenteen ratkaisujen linjaamiseen kaupunkiseudun kokonaisedun kannalta parhaalla tavalla.

Maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) toimivuusarvioinnissa (Suomen ympäristö 1/2014) todettiin epäkohtiin ei ole tulossa kaupunkiseutujen maankäytön suunnittelun osalta pikaisesti korjausta, koska MRL:n muutokset edellyttävät tältä osin vielä lisäselvityksiä ja perusteellisen lainvalmistelutyön. Kokemukset MRL:n toimivuudesta myös osoittavat, ettei kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenteellisiin ongelmiin pystytä vaikuttamaan riittävästi pelkästään maankäyttö- ja rakennuslainsäädännön oikeudellisten keinovalikoimaa kehittämällä. Tästä syystä valtiovaltan on turvauduttava MRL:n säännösten täsmentämisen lisäksi muihinkin toimenpiteisiin.

Lausunnolla olevassa hallituksen esitysehdotuksessa on esitetty yksi malli, jossa valtiolta voisi toteuttaa kaupunkiseudun kuntarakenteen muutoksen silloin, kun kunnat eivät suostu rakennemuutoksiin vapaaehtoisesti. Vaikka ELY-keskus pitää uusia toimenpiteitä tarpeellisina, ELY-keskus ei ota kantaa niihin poliittisen päätöksenteon piiriin kuuluiin kuntarakenteen muutosta koskeviin keinoihin, joilla kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenteen eheys, alueen elinvoimaisuuden kehittäminen ja palvelujen tehokas järjestäminen turvataan.

Lausunnolla olevan kuntarakennelain muutoksen valmisteluun liittyvässä keskustelussa on tuotu esille erilaisia ja keskenään ristiriitaisia yhteiskunnallisia näkemyksiä asiasta, joten on epävarmaa, toteutuuko valmisteltu lain muutos ja jos toteutuu, niin missä muodossa. Tästä syystä ELY-keskus pitää tärkeänä, että hallitus ryhtyy tarvittaessa valmistelemaan myös muita toimenpiteitä ja mahdollisimman pian myös MRL:n toimivuusarvioinnissa tarpeelliseksi havaittuja lainmuutoksia taloudellisen, toimivan ja ekologisesti kestäväen yhdyskuntarakenteen turvaamiseksi kaupunkiseuduille.

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan valtiovarainministeriö voisi määrätä toimitettavaksi erityisen kuntajakoselvityksen, jos kunta täyttää neljä seuraavista viidestä perusteesta: työpaikkaomavaraisuus-, työssäkäynti-, lähitaajama-, asuntomarkkina- ja alueen taloudellista eriytymistä koskeva peruste. Pelkästään keskustaajamaperusteen täyttäminen riittäisi yksistäänkin käynnistämään menettelyn. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan ehdotetut kaupunkiseutuperusteet kuvaavat hyvin kaupunkiseudun maankäyttöön, asumiseen, liikenteen kehittämiseen sekä taloudelliseen eriytymiseen liittyviä ongelmia ja ovat siten perustelluja lainmuutoksen tavoitteiden kannalta.

Ylijohtaja

Juha Niemelä

Ympäristölakimies

Ritva Schiestl